

Datum
2020-03-26
Adress
Lugna gatan 82
Diarienummer
FSKF-2020-4076

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Yttrande över Remiss från Utbildningsdepartementet - Nya regler för skolor med konfessionell inriktning, SOU 2019:64 STK-2020-315

Förskolenämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Förskolenämnden ställer sig positiv till flera av utredningens förslag men önskar framföra ett antal synpunkter och kommentarer. Förskolenämnden anser bl.a. att det, för att säkra alla barns rätt till en likvärdig förskola som utgår från barnens behov och förmåga utifrån ålder, bör utredas om undervisningen i förskolan ska pågå under hela verksamhetens öppettid samt om undervisningens omfattning bör anpassas efter barns ålder. Förskolenämnden anser vidare att förslaget avseende att den enskildes förmåga att bedriva en utbildning som överensstämmer med värdegrunden även ska prövas med utgångspunkt i demokrativillkor, och en därtill kopplad huvudmannaförsökran, kan vara problematiskt utifrån rättsliga och praktiska perspektiv. Förskolenämnden anser att det finns anledning att utreda förutsättningarna för att en central myndighet tar över ansvaret för godkännande och tillsyn av fristående förskolor.

Vad avser ett etableringsstopp avseende fristående skolor med konfessionell inriktning noteras att detta förslag inte omfattar förskolor. Förskolenämnden noterar även att enskild pedagogisk omsorg inte omfattas av utredningens uppdrag. Förskolenämnden anser att det bör övervägas om det föreligger skäl att se över regleringen i samtliga delar även avseende enskild pedagogisk omsorg.

Yttrande

Nedan följer förskolenämndens kommentarer och synpunkter på utredningens förslag. Förskolenämndens kommentarer och synpunkter har strukturerats utifrån utredningens avsnittsindelning. Förskolenämndens förslag till yttrande är i huvudsak begränsat till de avsnitt som mer direkt berör förskolenämndens ansvarsområden.

Avsnitt 11.3.2-11.3.2.4 Begreppen utbildning och undervisning bör behållas i skolförfattningarna, Ändrad definition av undervisning och Ändrad definition av utbildning

Utredningens förslag:

Den nuvarande definitionen av undervisning är sådana *målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden*. Utredningens förslag är att undervisning ska definieras som *processer som leds av lärare eller förskollärare enligt mål som anges i skollagen och andra författningar och som ska leda till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden*.

Den nuvarande definitionen av *utbildning är den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål*. Utredningens förslag är att utbildning ska definieras som *verksamhet enligt skollagen och andra författningar som bedrivs av en huvudman och inom vilken barn eller elever erbjuds undervisning*.

Utredningens förslag är att definitionerna av utbildning och undervisning ska även i fortsättningen vara placerade i 1 kap. 3 § skollagen (2010:800).

Förskolenämndens kommentarer och synpunkter:

Förskolenämnden välkomnar förslaget att förtydliga definitionerna av undervisning och utbildning. Förskolenämnden ställer sig bakom bedömningen att tillägget av ”skollagen och andra författningar” gör det mer tydligt vilka mål som avses.

Utredningen har tagit upp att det enligt förarbetena till 2010 års skollag (prop. 2009/10:165 s, 217 f.) ansågs viktigt att undervisningsbegreppet skulle ges en vid tolkning i förskolan och att i förskolan bildar omsorg, utveckling och lärande en helhet (Nya regler för skolor med konfessionell inriktning (SOU 2019:64). s. 294). På s. 298 i utredningen tas skolmåltider upp som ett exempel på verksamhet som inte utgör undervisning. Denna skrivning kan dock vara avsedd att endast ta sikte på andra skolformer än förskolan. Förskolenämnden vill ändå i sammanhanget understryka att enligt nuvarande ordning i förskolan, i enlighet med vad utredningen skriver på s. 307, kan undervisningsmoment förekomma vid måltider, påklädning och utomhusaktiviteter. Av nuvarande lydelse i förskolans läroplan framgår även att förskollärare ska leda de målstyrda processerna och i undervisningen ansvara bl.a. för att spontant uppkomna aktiviteter och intressen, vardagliga aktiviteter och rutiner i förskolan blir en del av undervisningen.¹

Förskolenämnden anser att det är angeläget att förskolans särart beaktas och att det bör övervägas om detta ska tydliggöras även i skollagens definition av undervisning. Även med den av utredningen föreslagna definitionen föreligger en gränsdragningsproblematik. Förskolenämnden anser att en del av otydligheten relaterad till undervisningsdefinitionen är kopplat till skrivningarna *under ledning* respektive *leds* av lärare eller förskollärare. I förskolans läroplan i dess nuvarande lydelse skrivs att ”[f]örskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Förskollärare har därmed ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt. I undervisningen medverkar även andra i arbetslaget, t.ex. barnskötare, till att

¹ Se Lpfö 18, Förskolans uppdrag, Helhetssyn.

främja barns utveckling och lärande.”². Det är inte helt tydligt vad som avses med att undervisningens *leds* av förskolläraren och att andra i arbetslaget *medverkar* i undervisningen. Förskolenämnden anser att det i praktiken kan vara svårt för personal och barn att i alla situationer kunna avgöra om undervisning faktiskt pågår. Gränsdragningsproblematiken gör sig även gällande i tillsynen där det är av största vikt att tillsynsmyndigheten, i förhållande till konfessionella inslag, måste kunna utläsa om en situation utgör undervisning eller utbildning.

Förskolenämnden önskar härvid ta upp och framhäva att det råder stor brist på förskollärare. Bristen på förskollärare är märkbar i hela landet. Enligt Arbetsförmedlingen är förskollärare ett av de största bristyrkena i Sverige (Arbetsförmedlingen, 2019). Enligt Arbetsförmedlingen kommer det år 2024 saknas totalt 100 000 personer med den kompetens som efterfrågas av arbetsgivare. Enligt prognosen kommer bristen på utbildad personal att vara störst inom hälso- och sjukvård och olika pedagogiska yrken som lärare och *förskollärare*.³ För att kunna säkerställa att barn får en likvärdig utbildning kan det vara nödvändigt att förskollärarnas kompetens utnyttjas och fördelas på ett annorlunda sätt än vad som görs idag. Det är därför önskvärt att förtydliga att förskolläraren, även om den leder undervisningsprocessen, inte behöver vara närvarande i alla faktiska undervisningsmoment.

I förskolan har, i enlighet med vad som redogjorts för ovan, avsikten varit att ge undervisningsbegreppet en vid tolkning. Undervisning i förskolan ska, enligt nuvarande reglering, ”utgå från ett innehåll som är planerat eller uppstår spontant eftersom barns utveckling och lärande sker hela tiden” och förskolläraren ansvarar för att ”spontant uppkomna aktiviteter och intressen, vardagliga aktiviteter och rutiner i förskolan blir en del av undervisningen”.⁴ Detta kan och har tolkats som att undervisning ska pågå under verksamhetens hela öppetid. I Malmö stad, liksom i övriga kommuner, är öppetiderna året runt mellan ca kl. 06.15- 17.30, samt vid behov 18.30. Detta kan jämföras med att den obligatoriska undervisningen i förskoleklass, liksom i övriga skolformer, är begränsad. Elever i förskoleklass har rätt till minst 525 undervisningstimmar per läsår och det är huvudmannen som avgör hur dessa timmar ska fördelas över läsåret. Förskolenämnden anser att det kan ifrågasättas att förskolan i egenskap av en icke obligatorisk utbildningsform, som omfattar de allra yngsta barnen, har tidsmässigt mer långtgående skyldigheter att bedriva undervisning än de obligatoriska skolformerna.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan bör det utredas om den obligatoriska undervisningen i förskolan ska begränsas till 525 timmar per år. Detta korresponderar även med regleringen av allmän förskola, där en plats omfattar 15 timmar i veckan (dvs. 525 timmar per år). Förskolenämnden anser i detta sammanhang att det måste tydliggöras om avsikten är att allmän förskola om 525 timmar endast ska innehålla undervisning eller om barn i allmän förskola om 525 timmar ska ha rätt till *både* undervisning och utbildning.

² Se Lpfö 18, Förskolans uppdrag, Helhetssyn.

³ <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/press/nyheter/nyhetsarkiv/2019-02-07-hetaste-yrkena-2024--har-ar-hela-listan>

⁴ Se Lpfö 18, Förskolans uppdrag, Helhetssyn och avsnitt 2.7.

Det bör därvid även utredas om det är den planerade uppföljningskrävande undervisningen som skulle kunna pågå 525 timmar per år. Därutöver behöver man beakta att i förskolan vistas barn från 1 års ålder t.o.m. 6 års ålder, då barnet börjar i förskoleklass. Det behöver utredas om det är rimligt att de allra yngsta barnen ska vara föremål för undervisning om 525 timmar likt ett förskoleklassbarn. Därutöver borde spontan undervisning, där förskollärare ska leda de målstyrda processerna men där denne ej behöver vara på plats vid utförandet, kunna förekomma när som helst under verksamhetens öppethållande.

Avsnitt 11.4.3-11.4.6 Definition av konfessionella inslag, Information om konfessionella inslag, Definition av konfessionell inriktning, Definition av icke-konfessionell inriktning

Utredningens förslag:

Utredningens föreslår att konfessionella inslag ska definieras som *inslag som innehåller bekännande eller förkunnande delar som tillhör en viss religion*. Inom en verksamhet med konfessionell inriktning ska deltagandet i konfessionella inslag som tidigare alltid vara frivilligt. Huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och barn respektive elever är införstådda med att deltagandet i sådana inslag är frivilligt. Detta ska regleras i en ny paragraf i 1 kap. skollagen (2010:800).

Utredningens föreslår att konfessionell inriktning ska definieras som *verksamhet där det får förekomma konfessionella inslag som initieras och genomförs av huvudmannen* och att icke-konfessionell inriktning ska definieras som *verksamhet där det inte får förekomma konfessionella inslag som initieras och genomförs av huvudmannen*.

Utredningen förslår vidare att inom fristående förskolor med konfessionell inriktning ska *konfessionella inslag endast få förekomma i den utsträckning och vid de tillfällen som huvudmannen har informerat barnens vårdnadshavare om. Sådan information ska lämnas skriftligen till vårdnadshavarna*. En bestämmelse om detta ska föras in i 1 kap. skollagen (2010:800).

Förskolenämndens kommentarer och synpunkter:

Förskolenämnden ställer sig positiv till införandet av definitioner av konfessionella inslag, konfessionell inriktning och icke-konfessionell inriktning i skollagen. Utredningen har föreslagit att konfessionella inslag definieras något snävt och på ett sätt som knyter an till ett mer aktivt utövande av religion och att utförande av handlingar som är inspirerade eller motiverade av en religiös tradition inte ska omfattas. Såsom utredningen framfört begränsas utrymmet för ensidigt religiösa inslag vid verksamheter med konfessionell inriktning genom den föreslagna definitionen till inslag med bekännande eller förkunnande delar och att i annat fall måste moment med religiös koppling alltså uppfylla de krav på saklighet, pluralism och allsidighet som gäller för utbildningen i stort.

Förskolenämnden ställer sig positiv till förslaget avseende en skyldighet för huvudmannen att informera vårdnadshavare till barn i förskola med konfessionell inriktning om i vilken utsträckning och vid vilka tillfällen konfessionella inslag ska få förekomma. Detta tillsammans med i utredningens avsnitt 13.1 föreslagen anmälningsplikt för verksamheter

med konfessionell inriktning ger vårdnadshavarna en möjlighet att göra ett mer informerat val och ger en ökad förutsägbarhet för barn och vårdnadshavare.

Utredningen har på s. 309 skrivit ut att "[s]om vi anfört måste det dock vara upp till varje enskild huvudman att tillse att barn i verksamheten utifrån ålder och mognad ges utrymme att ta ställning till, och om barnet så önskar, avstå från deltagande i de konfessionella inslagen. Ett barn som tydligt visar att det inte vill delta i ett konfessionellt inslag bör således inte av förskolepersonalen tvingas att delta. Som framgått i avsnitt 6.4.4 bör, vid avvägning mellan vårdnadshavares och barns önskemål om deltagande i konfessionella inslag, barnets önskemål vinna försteg." Uttalandet synliggör barnets negativa religionsfrihet och korresponderar väl med barnets rätt att bli hörd enligt artikel 12 i barnkonventionen. I syfte att säkerställa att frivilligheten får ett verkligt genomslag torde huvudmannen avseende de barn som ej önskar delta i konfessionella inslag behöva planera för alternativ, säkerställa att alternativen kommuniceras till barn och vårdnadshavare samt se till att barn ges rätt att fritt uttrycka sin åsikt i saken.

Utredningen har föreslagit att konfessionella inslag begränsas till inslag som initieras och genomförs av huvudmannen och att detta innebär att rektorn eller annan skolpersonal inte på eget initiativ kan genomföra andra konfessionella inslag än de som huvudmannen beslutat om. Förslaget korresponderar med att det är huvudmannen som enligt 2 kap 8 § skollagen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med författningarna. Att endast huvudmannen får initiera och genomföra konfessionella inslag framstår även som en förutsättning för att föreslagen informationsskyldighet ska kunna genomföras. En sådan skyldighet kan även bidra till en ökad förutsägbarhet för vårdnadshavare, barn och elever.

Avsnitt 12.5.1-12.5.3 Den enskildes förmåga att bedriva en utbildning som överensstämmer med värdegrunden ska även prövas med utgångspunkt i demokrativillkor, Demokrativillkor, Hur demokrativillkor ska beaktas vid tillsyn och återkallelse av godkännande

Utredningens förslag:

Utredningen förslår att den ägar- och ledningsprövning som görs inför godkännande av enskilda som i egenskap av huvudmän vill bedriva verksamhet inom skolväsendet ska kompletteras när det gäller prövningen av om den enskilde är lämplig att bedriva verksamheten. Kompletteringen innebär att den enskildes lämplighet även ska prövas i förhållande till vissa i skollagen (2010:800) angivna demokrativillkor.

Utredningens förslår vidare att en enskild ska inte få godkännas som huvudman för skollagsreglerad verksamhet om det finns särskild anledning att anta att den enskilde eller en företrädare för verksamheten inom ramen för verksamheten kan komma att 1. utöva våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränka enskilda barns eller vuxnas grundläggande fri- och rättigheter, 2. diskriminera eller på annat sätt bryta mot principen om alla människors lika värde, 3. utöva kränkande behandling mot barn eller elever, 4. på annat sätt motarbeta principen om barnets bästa, 5. motarbeta det demokratiska styrelseskicket, eller 6. rättfärdiga, främja eller uppmana till sådana ageranden som anges i 1–5. En paragraf

med denna innebörd ska föras in i 2 kap. skollagen. En hänvisning till paragrafen ska föras in i 2 kap. 5 § skollagen.

Utredningens föreslår vidare att skolinspektionen och kommunerna ska utöva tillsyn över att enskilda som godkänts av respektive myndighet fortlöpande uppfyller demokrativillkoren. Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet ska få återkallas om den enskilde inte längre uppfyller ett demokrativillkor. Ett tillstånd ska även få återkallas om den enskilde inte i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. Förslaget innebär ändringar i 26 kap. 3, 4 och 14 §§ skollagen (2010:800).

Förskolenämndens kommentarer och synpunkter:

Såsom utredningens förslag skrivits fram är fråga om en framåtsyftande bedömning. Att bedöma hur någon *kommer att* agera utifrån eventuella religiösa och/eller politiska åsikter får generellt sett anses vara förenat med svårigheter. Framåtsyftande bedömningar avseende risken för ett visst beteende förekommer visserligen inom myndigheters rättsutövning men torde då generellt sett baseras på tidigare *faktiskt* beteende och inte uttryckta åsikter. Utredningen för fram att utöver handlingar som ansökan, registerutdrag, stadgar och bolagsordningar, belastningsregister m.m. kan även vad sökanden publicerat i sociala medier eller uttryckt i offentliga sammanhang beaktas. Därutöver öppnas det upp för att även agerande i helt privata sammanhang ska kunna innefattas om det är intimt förknippat med verksamheten. En prövning av detta slag framstår som en mycket grannliga uppgift som torde kräva specialistkompetens inte minst med hänsyn till den nära kopplingen till yttrande-, religions- och mötesfrihet samt hanteringen av känsliga personuppgifter. Det föreslagna tillvägagångssättet skulle i praktiken kunna innebära en prövning av enskilds grundlagsskyddade fri- och rättigheter. Förslaget är förenat med en risk för att såväl brist på specialkunskaper och resurser som problematiken avseende vilka omständigheter som bör och får beaktas och hur informationen kan och får inhämtas skulle kunna påverka rättssäkerheten, förutsägbarheten och likvärdigheten för den enskilde negativt.

Redan idag ska enligt skollagens lydelse utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Vidare ska var och en som verkar inom utbildningen främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Förskolenämnden är dock positiv till att en historik av diskriminering och/eller bristande arbete avseende kränkande behandling ska tillmätas vikt inom ägar- och ledningsprövningen avseende insikt och lämplighet. Det är önskvärt att detta betonas och att utrymme till en sådan prövning ges.

Avsnitt 12.6.1 Huvudmannaförsäkran

Utredningens förslag:

Utredningens föreslår att fysiska personer som önskar bli godkända som huvudmän för enskilt bedriven verksamhet enligt skollagen ska vid sin ansökan om godkännande lämna en huvudmannaförsäkran. Genom en huvudmannaförsäkran intygar den undertecknande att han eller hon inom ramen för skollagsreglerad verksamhet inte kommer att agera i strid med de demokrativillkor som gäller för verksamheten. En huvudmannaförsäkran ska dokumenteras.

Om den sökande är en juridisk person ska en huvudmannaförsäkran lämnas av samtliga fysiska personer som ingår i den personkrets som anges i 2 kap. 5 a § skollagen. När nya fysiska personer träder in i personkretsen ska även dessa lämna en huvudmannaförsäkran inom den tid som anges i 2 kap. 5 b § skollagen.

Om huvudmannaförsäkran inte lämnas ska det utgöra hinder för godkännande enligt 2 kap. 5 § skollagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om huvudmannaförsäkran.

Nya bestämmelser av denna innebörd ska föras in i 2 kap. skollagen (2010:800). En hänvisning till bestämmelserna om huvudmannaförsäkran ska föras in i 2 kap. 5 § skollagen.

Förskolenämndens kommentarer och synpunkter:

Förskolenämnden anser att syftet och verkan av en huvudmannaförsökran avseende demokrativillkoren kan ifrågasättas. Utredningen tar på s. 362 upp som en positiv effekt av förslaget att den som skriver under en huvudmannaförsäkran blir tydligt informerad om vad som gäller. Det kan härvid framhållas att det, för det fall att förslaget avseende en demokratiprovningen genomförs, redan följer av lag vad huvudmannen och dess företrädare har att rätta sig efter. Vidare framgår det av 2 kap 8 § skollagen att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med författningarna. Att införa en försäkran avseende något som redan framgår av lag och som dessutom endast utgör en liten del av vad huvudmannen ska uppfylla enligt författningarna framstår som överflödigt och potentiellt negativt då det kan framstå som att övriga krav i skollagen är mindre beaktansvärda.

En huvudmannaförsäkran skulle även innefatta en omfattande administrativ börda. Enligt förslaget ska, om den sökande är en juridisk person, försäkran lämnas av samtliga personer som ingår i ägar- och ledningskretsen. Vad avser koncerner och vid ändringar av ägar- och ledningskretsen kan detta komma att innebära ett omfattande administrativt arbete för både tillsynsmyndigheter och enskilda som inte står i proportion till den eventuella nyttan av förslaget.

Avsnitt 12.7.2 Stödmaterial om ägar- och ledningsprovning och huvudmannaförsäkran

Utredningens bedömning:

Utredningens har bedömt att regeringen bör överväga att ge en skolmyndighet i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för kommunerna vad gäller ägar- och ledningsprövning i förhållande till demokrativillkor samt huvudmannaförsäkringen. I detta arbete bör myndigheten samråda med andra relevanta myndigheter.

Förskolenämndens kommentarer och synpunkter:

För det fall att förslagen genomförs är det av stor vikt att ett stödmaterial tas fram för. Ett sådant material framstår som varande av stor betydelse för att prövningen ska kunna ske på ett rättssäkert och likvärdigt sätt.

Avsnitt 13.1 En anmälningsskyldighet när det gäller konfessionell inriktning**Utredningens förslag:**

Utredningens förslag är att en enskild som ansöker om att bli godkänd som huvudman för skollagsreglerad verksamhet ska i sin ansökan ange om den sökta verksamheten ska ha en konfessionell inriktning. En bestämmelse av denna innebörd ska föras in i 2 kap. skollagen (2010:800). Utbildningen i övrigt, dvs. vid sidan av undervisningen, vid fristående förskola, fristående förskoleklass, fristående grundskola, fristående grundsärskola, fristående fritidshem, fristående gymnasieskola och fristående gymnasiesärskola ska endast få ha en konfessionell inriktning om huvudmannen för verksamheten har anmält en sådan inriktning till tillsynsmyndigheten. En huvudman för en verksamhet med konfessionell inriktning ska anmäla till tillsynsmyndigheten om verksamheten inte längre ska ha en sådan inriktning. Detta ska anges i 1 kap. 7 § skollagen.

Förskolenämndens kommentarer och synpunkter:

Vad gäller den föreslagna anmälningsskyldigheten förordar förskolenämnden att frågan utreds ytterligare för att säkerställa att en sådan anmälningsskyldighet inte riskerar att utgöra en otillåten registrering av enskilds religion. En sådan anmälningsskyldighet skulle underlätta för vårdnadshavare, barn och elever att få en överblick av utbudet och hjälpa dem att göra ett informerat val. En sådan anmälningsskyldighet skulle även bidra till ett statistiskt underlag förutsatt att detta inte skulle innebära en otillåten registrering eller hantering av uppgifter, denna fråga bör som anförts ovan utredas vidare. Det är dock positivt att utredningen gjort bedömning att, för det fall att en anmälningsskyldighet införs, bör den endast avse *att* verksamheten har en konfessionell inriktning, *inte vilken* konfession inriktningen avser.

Med hänsyn till att anmälan enligt förslaget ska göras på verksamhets-/huvudmannanivå och då en sådan anmälan tämligen lätt bör kunna inkorporeras i befintliga handläggningsrutiner framstår det ökade administrativa arbetet för enskilda och tillsynsmyndigheterna inte som alltför betungande.

13.2 En samlad godkännandeprövning och tillsyn för fristående förskolor och vissa fristående fritidshem**Utredningens bedömning:**

Utredningens bedömning är att det bör övervägas om uppgiften att godkänna enskilda som huvudmän för fristående förskolor och fristående fritidshem som inte hör till en fristående skolenhet, samt uppgiften att utöva tillsyn över dessa verksamheter, ska samlas hos en central myndighet.

Förskolenämndens kommentarer och synpunkter:

Sveriges kommuner har mycket olika förutsättningar och vissa huvudmän bedriver verksamhet i ett flertal kommuner. Att samla uppgiften att godkänna och utöva tillsyn över enskilda huvudmän för fristående förskolor och fristående fritidshem skulle potentiellt kunna gagna rättssäkerheten och likvärdigheten i prövningarna samt bidra till att undvika dubbelarbete för kommuner och enskilda.

Förskolenämnden vill i sammanhanget framhålla att enligt skollagen ska en kommun vid godkännande av en ny eller utökad fristående verksamhet ges möjlighet att yttra sig över etableringen. Förskolenämnden önskar att kommunen på liknande sätt som sker vid godkännande av övriga skolformer ges möjlighet att slå vakt om huruvida förskolan exempelvis innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för barnen, eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas.

Det finns anledning att utreda förutsättningarna för att en central myndighet tar över ansvaret för godkännande och tillsyn av fristående förskolor för att säkerställa likvärdiga bedömningar över hela landet.

15.3.2-15.3.3 Ett etableringsstopp ska införas för enskilt bedriven verksamhet med konfessionell inriktning inom förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasieskola och gymnasiesärskola, Befintliga verksamheter

Utredningens förslag:

Utredningens förslag är att godkännande enligt 2 kap. 5 § skollagen (2010:800) ska inte få lämnas till enskilda som avser att bedriva förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasieskola eller gymnasiesärskola med en konfessionell inriktning. Detsamma ska gälla om det annars finns anledning att anta att verksamheten kommer att ha en sådan inriktning. En bestämmelse av denna innebörd ska föras in i 2 kap. skollagen.

Utredningens föreslår även att en enskild som har godkänts som huvudman för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska få bedriva sin verksamhet med konfessionell inriktning även efter det att bestämmelserna om etableringsstopp har trätt i kraft. Detta får dock endast ske under förutsättning att huvudmannen före den 1 juli 2023 1. har anmält till tillsynsmyndigheten att verksamheten har en konfessionell inriktning, och 2. faktiskt har påbörjat verksamheten och i den tagit emot elever för utbildning. En bestämmelse av denna innebörd ska föras in i 1 kap. 7 § skollagen (2010:800).

Förskolenämndens kommentarer och synpunkter:

Förskolenämnden noterar att förslaget avseende etableringsstopp inte omfattar fristående förskolor. Detta är olyckligt då förskolans verksamhet bör omfattas av samma principiella förhållningssätt till konfessionell inriktning som övriga skolformer.

17.3.3 Ekonomiska konsekvenser för kommuner och landsting

Vad utredningen anfört:

Utredningen har bl.a. framfört att sammantaget bedöms att de ekonomiska konsekvenser som kan uppstå för kommunerna med anledning av framlagda förslag är måttliga och att kommunerna till viss del bör kunna hantera de förändringar och skärpningar som görs i fråga om definitioner samt ägar- och ledningsprövning inom befintliga medel. Vidare får kommunerna enligt 2 kap. 5 c § skollagen ta ut avgifter för ansökningar om godkännande av en enskild som huvudman.

Förskolenämndens kommentarer och synpunkter:

Det finns anledning att ifrågasätta om arbetsbelastningen och de därmed förenade kostnaderna kommer att vara måttliga. Det ska vidare noteras att kommunerna ej getts rätt att ta ut en avgift för tillsynen av fristående förskolor. Då avgiften bygger på självkostnadsprincipen och med hänsyn till det kommunala beslutssystemet är det vidare förenat med en relativt omfattande process att beräkna och få till stånd en eventuell höjning av ansökningsavgiften.

Övrigt enskild pedagogisk omsorg

Förskolenämnden noterar att enskild pedagogisk omsorg inte omfattas av utredningens uppdrag och således inte heller av dess förslag. Detta är naturligt med hänsyn till att pedagogisk omsorg inte omfattas av skolväsendet utan är en annan pedagogisk verksamhet. Förskolenämnden önskar dock framföra att det bör övervägas huruvida det föreligger skäl att se över regleringen även avseende enskild pedagogisk omsorg samt att det av lagstiftaren bör tydliggöras om konfessionella inslag får förekomma i denna typ av verksamhet.

Ordförande

.....
Rose-Marie Carlsson (S)
.....

Nämndsekreterare

.....
Louise Säfström
.....

Surra Al Sakban (MP) har lämnat in ett särskilt yttrande i ärendet.

Linda Obiedzinski (M), Pernilla Røjner (M), Julija Radeson Lindeberg (M) och Joakim Larsson (M) har lämnat in ett särskilt yttrande i ärendet.

Joel Nordström (V) har lämnat in ett särskilt yttrande i ärendet.